

WYDANIE
NOWOROCZNE

www.tygodnikprzeгляд.pl

P
rzeгляд

Nr 1 (1095)
28.12.2020-
-3.01.2021
Cena 7,50 zł
(w tym 8% VAT)

Prof. Jerzy Bralczyk Rok mocnych słów

Robert Walenciak
W górę, w dół – ranking
polityczny

Dziewięć godzin
na SOR-ze

Wiesław Kot
Wygrani i przegrani w kulturze

SŁOWA ROKU

dziaderstwo

RZEPIARA

WY*****Ć

SASINIĆ

lockdown

covidiot

jułka

boomer
miększon
OZDROWIENIEC

ISSN: 1509-3115 Indeks: 353299

9 771509 311102

**PIES
W KORONIE**

ZOSTAŃ WOLONTARIUSZEM!

**MOŻESZ POMÓC W SPACERACH Z PSEM
OSOBOM CHORYM, NA KWARANTANNIE?
A MOŻE SAM POTRZEBUJESZ POMOCY?**

ZNAJDŹ NAS NA FACEBOOK I DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ:

PIES W KORONIE - GRUPA WSPARCIA

CYTATY ROKU

DANIEL PASSENT, komentator
*Prezes idzie na wojnę.
Pachnie siarką.
„Polityka”*

ALEXANDRIA OCASIO-CORTEZ,
kongresmenka z Partii Demokratycznej
*Kapitalizm nie zawsze był na
świecie i nie zawsze będzie.
„Forum”*

KS. ADAM BONIECKI,
redaktor senior
*Przez stulecia Kościół
koncentrował się na budowaniu
fasady. Fasada stała się celem
działalności księży.
„Tygodnik Powszechny”*

**GEN. BRONI MIROSLAW
RÓŻAŃSKI**, były dowódca generalny
*Rodzajów Sił Zbrojnych
Nie uważam, że przed 1989 r.
wszystko było złe, a po – wszystko
jest dobre.
„Dziennik Gazeta Prawna”*

HANNA KRALL, pisarka, reporterka
*Aktualna polityka historyczna jest
walką z pamięcią prawdziwą.
„Wysokie Obcasy”*

PROF. JADWIGA STANISZKIS,
socjolożka
*Andrzej Duda jest mieszanką
zadowolenia z samego siebie
i kompleksów.
„Polska The Times”*

PROF. GRZEGORZ W. KOŁODKO,
były wicepremier
*Chiny odchodzą od socjalizmu,
natomiast nie przechodzą
do kapitalizmu.
„Zdanie”*

JERZY URBAN, redaktor naczelny
*Walkę pokoleń zawsze wygrywają
młodzi, ale przeważnie na starość.
„Nie”*

OLGIERD ŁUKASZEWICZ, aktor
*Jestem przeciw wmawianiu
młodzieży, że PRL to był
permanenty stalinizm.
„Dziennik Trybuna”*

PIOTR BECZAŁA, śpiewak operowy
*Trochę tęsknię za Polską. Ale
jak tu pobędę tydzień, to tęsknię
znacznie mniej.
„Gala”*

JOANNA SZCZEPKOWSKA, aktorka
*Konsekwencją samodzielnego
myślenia jest osamotnienie.
„Twój Styl”*

MÓJ PRZEGLĄD

Jerzy Domański

Suweren się budzi

Chcę ten rok zakończyć komentarzem mimo wszystko optymistycznym. Pesymiści zostaną przy przekonaniu, że lepiej już było. A optymiści, że to, co lepsze, dopiero przed nami. Powiedzenie, że to od nas zależy, jaką drogą idziemy, trąci tanim dydaktyzmem. Ale trudno. Tak myślę. I tak próbuję działać.

Czytelnicy często pytają, dlaczego zwykli ludzie mają tak niewielki wpływ na państwo, którego są obywatelami. Na papierze, według konstytucji, wszyscy są równi. Jaka jest praktyka – widzimy. Rządzący mają przywileje, a większość Polaków zepchnięto do drugiej kategorii. Deklarowane przez prawicę naprawianie państwa to zagarnianie przez władzę kolejnych instytucji. Celem strategicznym PiS jest władza totalna. I długoterminowe jedynowładztwo. Zwolenników pozyskuje się masowym rozdawaniem posad i przywilejów. A przeciwników marginalizuje i deprecjonuje w podporządkowanych mediach. Narodem są tylko ci, którzy opowiedzieli się za PiS. I tak po pięciu latach suwerenem stało się zaledwie kilkanaście procent Polaków.

Jak długo taki stan może trwać? Zdecyduje o tym determinacja zmarginalizowanej dotąd większości. Już nie milczącej. Protesty Ogólnopolskiego Strajku Kobiet to koniec bezradności w walce o normalne, praworządne i uczciwe państwo.

Miliony ludzi zobaczyły, że ta butna i arogancka wobec słabych władza cofa się, gdy napotyka silny opór społeczny. Protestujący już wiedzą, że aby doszło do głębokiej zmiany systemu, muszą się lepiej organizować. I współpracować ze sobą.

Niestety, nie za bardzo mogą liczyć na opozycję parlamentarną. Z małymi wyjątkami, którym należy się szacunek. A zapowiadany wcześniej optymizm? Jest potencjał do zmian. Ponad 1,3 tys. organizacji pozarządowych poparło kandydaturę Zuzanny Rudzińskiej-Bluszcz na rzecznika praw obywatelskich. Tam są ludzie, którzy mogą odmienić Polskę.

Serdecznie dziękuję Czytelnikom za kolejny rok z nami.

Naszemu Czytelnikom
i Przyjaciółom
na Nowy Rok życzymy
tego, co najcenniejsze
i najbardziej upragnione,
czyli dobrego zdrowia.
A poza tym nadziei,
że idzie ku lepszemu!
I oczywiście stałych kontaktów
ze wspólnotą ludzi czytających
PRZEGLĄD.

Redakcja

BAKOWSKI

W NUMERZE

KRAJ

- 8 Polityczne wzloty, upadki, nadzieje i rozczarowania 2020 r.
- 14 Bądźmy językowymi obłudnikami! – rozmowa z prof. Jerzym Bralczykiem
- 16 Dziewięć godzin na SOR-rze Bałagan z ratownictwem
- 20 Plan czy propaganda? Co ze szczepieniami na covid
- 22 Mierzeja po sezonie Zima w Krynicy Morskiej
- 26 W Kuchni Konfliktu znów mieszają w garach Wspólne gotowanie zbliża
- 30 Już nie pójdziesz do kasyna Jaskinie hazardu pandemicznie

ZAGRANICA

- 32 Bitwa o wszystko w brzoskwiowym stanie Georgia decyduje
- 35 Kibuce: od rolnictwa do zaawansowanych technologii Mocny punkt gospodarki Izraela

HISTORIA

- 38 Skok w nowoczesność Uprzemysłowienie Polski

OPINIE

- 41 Adam Jaśkow Gdzie jesteś, lewico?

SPORT

- 42 Kto ma agenta w rodzie, tego bieda nie ubodzie Menedżerowie piłkarscy

KULTURA

- 46 Szkoła przetrwania Wygrani i przegrani w kulturze
- 50 Literacki dekalog nowej normalności Co czytaliśmy w 2020 r.
- 53 Culturalia
- 66 Agata Kus

NOWE TECHNOLOGIE

- 54 Przelot z pustym kokpitem Piloci a sztuczna inteligencja

OBSERWACJE

- 56 Brunet po północny mile widziany Sylwestry w Edynburgu
- 58 Kalendarz Lavazza 2021: Nowa ludzkość

FELIETONY I KOMENTARZE

- 3 Jerzy Domański Suveren się budzi
- 13 Jan Widacki Ten rok będzie chyba średni
- 19 Roman Kurkiewicz Najlepszy z możliwych
- 25 Andrzej Romanowski Too early, Mr Duda!
- 45 Andrzej Szahaj Turbokapitalizm przeciwko wolności albo o naiwności neoliberalistów
- 49 Tomasz Jastrun Mija rok
- 52 Agnieszka Wolny-Hamkało Nowy

26
KRAJ

W KUCHNI KONFLIKTU ZNÓW MIESZAJĄ W GARACH
Wspólne gotowanie zbliża

30
KRAJ

JUŻ NIE PÓJDZIESZ DO KASYNA
Jaskinie hazardu pandemicznie

58
OBSERWACJE

KALENDARZ
LAVAZZA 2021:
NOWA LUDZKOŚĆ

Projekt okładki: Iza Mierzejewska

FOT. JAN GRACZYŃSKI/EAST NEWS, ANDRZEJ IWAŃCZUK/REPORTER,
ALEKSIEJ WITWICKI/FORUM, ALBERTO PIZZOLI/AFP/EAST NEWS

Janusz Miliszkiewicz
Rynek sztuki w PRL

Dr Bianka Siwińska
Dziewczyny na politechnikach

Osiem sensacyjnych osiągnięć
naukowych 2020

f O czym warto podumać w święta?

Zastanawia mnie, czy większość Polaków katolików obchodzi Boże Narodzenie w duchu prawdziwej, głębokiej wiary, czy raczej to świętowanie wynika z tradycji. W wielu krajach europejskich, i nie tylko, święta te nie mają charakteru religijnego. W większości to tradycja i szaf zakupów. Piękny wystrój ulic, sklepów, domów. Wszędzie słycać kolędy i nastrojowe piosenki o świątecznej tematyce. Kolorowe, rozświetlone choinki i prezenty pod nimi, dużo jedzenia, które często wyrzuca się później do śmietnika... Niewiele to wszystko ma wspólnego z wiarą, religią, ze świętowaniem narodzin Jezusa Chrystusa. Zastanawiam się, dlaczego te święta tak bardzo się skomercjalizowały. I czy to jest dobre dla nas.

Janina Frykacz

Świątecznym jest to, że dobrze wykształceni w Polsce ludzie na Zachodzie – jeśli pracują zgodnie z wykształceniem – zdobywają uznanie, osiągają sukcesy naukowe, świetnie funkcjonują w zespołach badawczych. Sam studiowałem na przełomie PRL i III RP – z otwarciem na pedagogiczną myśl Zachodu, bez politycznych czy ideologicznych zabarwień, metodologicznie, pod kierunkiem erudyty. Czyżby to była wyjątkowa droga?

Piotr Krzeszewski

Jest cała gama zawodów, do których na Zachodzie nie potrzeba wyższego wykształcenia. A u nas kadra musi bardzo często tolerować idiotów jako studentów, w przeciwnym razie wędznie w konflikt z władzami uczelni. Pozamykać na początek połowę uczelni z kierunkami bez perspektyw na rynku. Znieść testowanie, które niszczy proces myślenia u młodych ludzi. Już szkoła podstawowa uczy pod testy.

Andrzej Hyriak

Optowanie za energetyką jądrową, zwłaszcza za państwowe/publiczne (niczyje?) pieniądze, to silna pokusa, ale nie można przez to dewastować świata. Może trzeba wprowadzić zasadę odpowiedzialności, w tym materialnej, za wdrażane projekty? Obecnie skutkami katastrof jest obciążana cała społeczność. Rybacy w Fukushima obawiają się, że po wylaniu zmagazynowanej promieniotwórczej wody do oceanu nikt nie będzie kupował ryb. Czy nauka poradzi sobie z tym wyzwaniem, czy od niego ucieknie? Czy pomoże sztuczna inteligencja itp.?

Dorota Kaczmarek

f Do władzy doszli ci, którzy przestali się uczyć

Profesorów formatu Tadeusza Kotarbińskiego trudno dziś znaleźć. Jest za to ogromna liczba ludzi z tytułami doktorów, doktorów habilitowanych i profesorów, z których część ma parcie na szkło, a pozostałej części nie widać, o ich autorytetach, odkryciach ani dorobku – nie słycać. Może to świadczyć o spłaszczeniu wartości wykształcenia przy jednoczesnym jego umasowieniu lub o jego marności.

PYTANIE TYGODNIA O czym warto podumać w święta?

RYSZARD BARDZISZCZ
Czy warto w święta...
W święta, to warto się zastanowić nad tym, czy naprawdę chcemy świętować, czy tylko wykonać obowiązek. Należy pamiętać, że święta to nie tylko czas odpoczynku, ale także okazja do refleksji nad tym, co nam naprawdę zależy. Warto więc poświęcić trochę czasu na przemyślenie, co chcemy osiągnąć w tym roku i jak do tego przystąpić.

DEBORA KOSZCZKO
Czy warto w święta...
W święta warto się zastanowić nad tym, czy naprawdę chcemy świętować, czy tylko wykonać obowiązek. Należy pamiętać, że święta to nie tylko czas odpoczynku, ale także okazja do refleksji nad tym, co nam naprawdę zależy. Warto więc poświęcić trochę czasu na przemyślenie, co chcemy osiągnąć w tym roku i jak do tego przystąpić.

Do władzy doszli ci, którzy przestali się uczyć

Wytłumaczyli dużo wyższki w to, żeby edukacja powszechna była na kiepskim poziomie

PROF. LUKASZ TURSKI

ZDJĘCIE TYGODNIA

Europejska Agencja Leków dopuściła do użytku szczepionkę Pfizera i BioNTech. W Polsce będzie ona dostępna w najbliższych tygodniach. Podczas etapu 0 otrzymają ją najbardziej narażeni na zakażenie, m.in. pracownicy ochrony zdrowia.

PYTANIE TYGODNIA

Jakie pozytywy miał trudny rok 2020?

PROF. MAGDALENA FIKUS,
*biochemiczka, biofizyczka,
popularyzátorka nauki*

Byłabym nielojalna w stosunku do swoich zainteresowań, gdybym nie wskazała szybkiej reakcji wobec zupełnie nowej pandemii. Chińscy badacze, potwierdzając swoją kompetencję w dziedzinie nauk molekularnych, w rekordowym tempie przeprowadzili analizę materiału genetycznego koronawirusa i upublicznili jej wyniki, potwierdzone następnie w badaniach na całym świecie. Dzięki temu możliwe było przystąpienie do prac nad szczepionką oraz do poszukiwania leków; te pierwsze już zakończyły się sukcesem, co również uważam za wielkie osiągnięcie minionego roku. W życiu społecznym plusem było upowszechnienie się świadomości, jak wiele od nas zależy i w jaki sposób możemy wyrażać aprobatę lub dezaprobatę wobec działań władzy. Niezależnie od tego, kto w danym momencie sprawuje rządy, taka umiejętność jest bardzo ważna dla życia narodu. Z kolei moim prywatnym zwycięstwem było przeżycie covidu, co

zawdzięczam lekarzom, ale także rodzinie, która okazała mi wielką miłość.

PROF. KRYSZYNA SKARŻYŃSKA,
*psycholożka społeczna,
Uniwersytet SWPS*

W makroskali najbardziej pozytywne jest opracowanie i przetestowanie z dobrym skutkiem szczepionki przeciw covidowi. Zmniejszy to ryzyko choroby i śmierci tysięcy ludzi, a także wzmacni zaufanie do praktycznego sensu nauki. Pozytywna dla świata jest też przegrana Trumpa, a wygrana Bidena (z Harris jako wiceprezydentką). Dowodzi, że kompetencje, doświadczenie, pracowitość i umiarkowanie mogą być również dzisiaj atutem w polityce. U nas widzę wzrost aktywności obywatelsko-politycznej młodych. Polityka Zjednoczonej Prawicy dotknęła ich boleśnie i przy okazji otworzyła im oczy na wcześniej nieoczywiste dla nich fakty. Przekonali się, że trzeba i można wywierać wpływ na decyzje polityczne i że cudownie jest być razem z tysiącami ludzi przeżywających podobne problemy i emocje, współpracujących i pomocnych.

PROF. EWA LEŚ,
*badaczka państwa opiekuńczego
i społeczeństwa obywatelskiego, UW*

Myślę, że miniony rok uświadomił nam, po pierwsze, że nagle wydarzenia o wielkiej skali, grożące utratą pracy, zdrowia, życia, mogą wystąpić nawet w okresie prosperity. Po drugie, przekonaliśmy się, że na szczęście państwo i obywatele są aktywni, a tarcze anty-kryzysowe uchroniły wiele miejsc pracy. Te doświadczenia powinny pomóc lepiej zaadresować wsparcie dla gospodarki w trudnym roku 2021.

MAGDALENA EMILIAN,
czytelniczka PRZEGLĄDU

W przyspieszonym tempie nauczyliśmy się komunikować i załatwiać większość spraw online. Dzieci i młodzież przekonały się, że szkoła to jednak fajne miejsce, a spędzanie czasu przed ekranem komputera też na dłuższą metę może się znużyć.

Not. Michał Sobczyk